

Eesti mereala Hea Keskkonnaseisundi indikaatorid ja keskkonnasihtide kogum Aruanne MSRD artikkel 9 ja 10 nõuete täitmiseks - Annotatsioon

Merestrateegia raamdirektiiv kohustab liikmesriike läbi viima enne 15 juulit 2012 aastat oma jurisdiktsiooni alla jäävate merealade seisundi esialgse hindamise, teostama oma mereala jaoks Hea Keskkonnaseisundi määramise ning kehtestama keskkonnasihtide kogumi (vastavalt MSRD artiklid 8,9 ja 10). Käesolev aruanne annab ülevaate sellest informatsioonist, mis on kokku kogutud Eesti mereala kohta lähtudes vajadusest ära määrata Hea Keskkonnaseisund (HKS) vastavalt MSRD-s ja selle rakendamise juhendmaterjalides ära toodud HKS tunnustele, kriteeriumitele ja indikaatoritele. Aruande teises osas on ära toodud ekspertgrupi ettepanek keskkonnasihtide kogumi kehtestamiseks, mis on koostatud lähtudes MSRD juhendmaterjalides ära toodud HKS tunnuste kriteeriumitele ning mis arvestab juba olemasolevaid kohustusi ja rahvusvahelisi arenguid selles vallas. Aruande lisas on ära toodud selle töö teostamiseks läbiantalüüsitud merekeskkonna indikaatorite dokumentatsioon.

Aruande koostamisel osales ekspertrühm, mis on kokku pandud merekeskkonna seire ja vastaval alal kompetentsetest Eesti ekspertidest. Valdav osa kaasatud ekspertidest osales ka MSRD artikkel 8 aruande koostamisel ning on seetõttu kursis kogu erialase temaatikaga ja samuti MSRD rakendamise üksikasjadega. Töös osalesid ka Keskkonnaministeeriumi esindajad, tagades õigeaegse tagaside ja järelduste ja tulemuste edaspidise rakendatavuse. Aruande lõppversioon on läbinud ka nõuetekohase avalikustamise, tagades võimaliku laia huvirühma kaasamise oluliste merekeskkonnalaste otsuste tegemisel.

Eesti mereala Hea Keskkonnaseisundi määramisel vastavalt MSRD juhendmaterjalides ära toodud meetodilistele juhistele analüüsiti läbi 132 erinevat merekeskkonna erinevate valdkondade seisundi kohta käivat indikaatorit, mis katsid kõik MSRD lisas I nõutud HKS määramise kvalitatiivset tunnust. Dokumenteerimise vormid täideti 115 indikaatori kohta. HKS hindamiseks sobis sellest valimist 83 indikaatorit millest 60 osutas HKS saavutamisele ja 2 HKS mitte saavutamisele Eesti mereala jaoks. 31 juhul oli indikaator küll mingis arendamise järgus Eesti mereala jaoks olemas, kuid antud hetkel kasutuskõlbmatu, kas puuduliku andmestiku või mittetäiusliku hindamissüsteemi tõttu (puudu HKS taseme väärtus, taustatingimused vms.).

Inventuuri tulemustest paistab ka selgelt välja seire ja indikaatorite arendamise vajadus tunnuste 7 (Merevee püsivate hüdrograafiliste muutuste mõju), 10 (Mereprügi) ja 11 (Energia ja müra) osas. Nende tunnuste osas ei õnnestunud ekspertgrupil välja pakkuda ühtegi koheselt kasutatavat indikaatorit. Hinnangud jäid tegemata nii ebapiisava andmestiku kui Eesti mereala jaoks kasutamiskõlblike indikaatorite puudumise tõttu.

Välja pakutud keskkonnasihtide kogum on koostatud lähtudes MSRD rakendamise juhendmaterjalides ära toodud HKS tunnuste kriteeriumi loendile kattes kõik tähtsamad merekeskkonna komponendid ja survetegurid. Enamus nendest keskkonnasihtidest on kooskõlas juba Eesti poolt rakendatavate meetmete ja rahvusvaheliste kohustustega, kuid mõnel juhul on vajalik ka teatud uute initsiatiivide ja meetmete rakendamine.

D1	1111	1112	1113	1114	1115	1121	1122	1123	113	1211	1212	131	1321	1313	1314	1315	1321	1411
	1412	1413	1414	1421	1422	1424	1511	1512	1513	1514	152	1611	1612	1613	1614	1621	1622	1631
	1711	1712	1713															
D2	2111	2112	2113	2211	2212	2221												
D3	3111	3112	3113	312	3211	3221	3311	332	3331	3341								
D4	4111	4211	4212	4311	4312	4313	4314	4315	4316	4317	4318	4319						
D5	5111	5112	5113	5114	512	5211	5212	5221	5231	5241	5242	5311	532					
D6	6111	6121	6211	6221	6222	6223	6231	6241										
D7	7111	7211	7221															
D8	8111	8112	8113	8114	8115	8116	8117	8118	8119	8211	8212	8213	8214	8215	8216	8217	8218	8219
	8221	8222	8223	8224	8225	8226	8227	8228	8229									
D9	9111	9112	9113	9114	9121	9122	9123	9124										
D10	10111	10121	10131	10211														
D11	11111	11211																

	HKS on selle indikaatori jaoks saavutatud
	HKS selle indikaatori jaoks ei ole saavutatud
	Indikaator on olemas aga vajab täiustamist
	Eesti indikaator puudub

Joonis. HKS saavutamine MSRD HKS tunnuste ja indikaatorite kaupa Eesti merealal. Indikaatorite koodid vastavad aruande lisa ära toodud indikaatorite dokumentatsioonilehtedel kasutatud koodidele.

Tabel 1. Eesti mereala kohta käivate keskkonnasihtide kogumi ettepanek.

Tunnus	Kriteerium	Keskkonnasiht	Teised direktiivid ja õigusaktid millega sihid kas täielikult või osaliselt kattuvad
D1	Liikide levik	Kõikide võtmeliikide levik vastab nende looduslikule levilale	EL Loodusdirektiiv (osaliselt), EL Linnudirektiiv (osaliselt), HELCOMi Läänemere tegevuskava
D1	Populatsiooni suurus	Võtmeliikide asurkondade arvukus on tasemel, mis tagab populatsioonide pikaajalise säilimise	EL Loodusdirektiiv (osaliselt), EL Linnudirektiiv (osaliselt), HELCOMi Läänemere tegevuskava
D1	Populatsiooni seisund	Võtmeliikide asurkondade demökoloogilised ja autökoloogilised parameetrid on tasemel, mis tagavad nende populatsioonide pikaajalise säilimise	EL Loodusdirektiiv (osaliselt, osas mis on seotud Direktiivi lisades mainitud liikide soodsa looduskaitse seisundi tagamisega), EL Linnudirektiiv (osaliselt), HELCOMi Läänemere tegevuskava
D1	Elupaiga levik	Tähtsamate elupaikade levik ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust	EL Loodusdirektiiv (osaliselt – Lisa I väärtuslike elupaikade osas)
D1	Elupaiga ulatus	Tähtsamate elupaikade ulatus ei vähene määral, mis ohustaks elupaiga jätkusuutlikkust	EL Loodusdirektiiv (osaliselt – Lisa I väärtuslike elupaikade osas)
D1	Elupaiga seisund	Tähtsamate elupaikade seisund tagab mitmekesiste looduslike koosluste olemasolu	EL Loodusdirektiiv (osaliselt – Lisa I väärtuslike elupaikade osas)
D1	Ökosüsteemi struktuur	Ökosüsteemi struktuur on häirimata ja tagab ökosüsteemi teenuste jätkusuutlikkuse	HELCOMi Läänemere tegevuskava
D2	Võõrliikide, eelkõige invasiivsete liikide arvukus, seisund ja levik	Uusi võõrliike läbi primaarse invasiooni ei lisandu.	HELCOMi Läänemere tegevuskava (osaliselt), väljatöötatav Euroopa Liidu võõrliikide regulatsioon, COUNCIL REGULATION (EC) No 708/2007 of 11 June 2007 concerning use of alien and locally absent species in aquaculture
D2	Invasiivsete võõrliikide keskkonnamõju	Võõrliigid ei kujuta endast ohtu kohalikele liikidele, kooslustele ja ökosüsteemide pikaajalisele säilimisele	väljatöötatav Euroopa Liidu võõrliikide regulatsioon, COUNCIL REGULATION (EC) No 708/2007 of 11 June 2007 concerning use of alien and locally absent species in aquaculture

D3	Kalapüügist tuleneva surve tase	kalapüügist tulenev surve tähtsamatele kalapopulatsioonidele ei ohusta nende populatsioonide pikaajalist säilimist	
D3	Varude reproduktiivvõime	Tähtsamate kala-asurkondade reproduktiivvõime on tagatud	
D3	Populatsiooni vanuseline ja suuruseline koosseis	Töenduslike kalapopulatsioonide vanuseline ja suuruseline koosseis tagab populatsioonide asurkondade pikaajalise säilimise	
D4	Peamiste liikide või troofiliste rühmade tootlikkus (tootmine ühe biomassiühiku kohta)	Koosluste võtmeliikide produktiivsus tagab troofiliste ahelate pikaajalise stabiilsuse	
D4	Toiduvõrgustiku tipmistest liikidest valitud liikide osakaal	Toiduvõrgustiku tipmistest võtmeliikide osakaal on vastavuses ökosüsteemi kandevõimega	
D4	Peamiste troofiliste rühmade/liikide arvukus/levik	Peamiste troofiliste rühmade proportsioonide muutused ei ohusta toiduvõrgustiku terviklikkust	
D5	Toitainete tasemed	Toitainetesisalduse suurenemine veesambas ei põhjusta otsest ega kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele	HELCOMi Läänemere tegevuskava, VPRD
D5	Toitainetega rikastumise otsene mõju	Fütoplanktoni ja niitjate makrovetikate suurenenud biomass ei halvenda veekvaliteeti, merevee läbipaistvust ega põhjusta kaudset negatiivset mõju ökosüsteemile ja elurikkusele	HELCOMi Läänemere tegevuskava, VPRD
D5	Toitainetega rikastumise kaudne mõju	Toitainete kogused merevees ei põhjusta märkimisväärseid kõrvalekaldeid liikide loomulikust levikumustrist ega negatiivseid muutusi põhjalähedase kihi hapnikurežiimis	HELCOMi Läänemere tegevuskava, VPRD
D6	Füüsiline kahju, võttes arvesse substraadi omadusi	Inimtegevusest põhjustatud merepõhja häirimine ei põhjusta olulisi muutusi merepõhja elupaikade kvaliteedis.	Loodusdirektiivi art 6 lg 2
D6	Merepõhja koosluste seisund	Inimtegevusest põhjustatud merepõhja häirimine ei põhjusta olulisi muutusi merepõhja kooslustes	Loodusdirektiivi art 6 lg 2

D7	Püsivate muutuste ruumilised omadused	Hüdrograafilise režiimi püsivate muutuste ruumiline ulatus ei põhjusta veekvaliteedi näitajate halvenemist suurematel merealadel	VPRD
D7	Hüdrograafilise režiimi püsivate muutuste mõju	Hüdrograafilise režiimi püsivate muutuste mõju ei põhjusta märkimisväärseid negatiivseid muutusi elupaikade levikus ja funktsioonides	VPRD
D8	Saasteainete kontsentratsioon	Saasteainete kontsentratsioonid ei ületa ettemääratud piirkontsentratsioone	<p>Anon., 2008. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 16. detsember 2008, mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas ning millega muudetakse Nõukogu direktiive 82/176/EMÜ, 83/513/EMÜ, 84/156/EMÜ, 84/491/EMÜ, 86/280/EMÜ ja tunnistatakse need seejärel kehtetuks ning muudetakse direktiivi 2000/60/EÜ (2008/105/EÜ).</p> <p>Anon., 2012. Euroopa Komisjon 31.1.2012. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega {SEC(2011) 1546 final} {SEC(2011) 1547 final}{2011/0429/COD}.</p>
D8	Saasteainete mõju	Saasteainete kontsentratsioonid merevees ja elustikus ei avalda negatiivset mõju ega põhjusta viimastes füsioloogilisi kõrvalekaldeid	<p>Anon., 2008. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 16. detsember 2008, mis käsitleb keskkonnakvaliteedi standardeid veepoliitika valdkonnas ning millega muudetakse Nõukogu direktiive 82/176/EMÜ, 83/513/EMÜ, 84/156/EMÜ, 84/491/EMÜ, 86/280/EMÜ ja tunnistatakse need seejärel kehtetuks ning muudetakse direktiivi 2000/60/EÜ (2008/105/EÜ).</p> <p>Anon., 2012. Euroopa Komisjon 31.1.2012. Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2000/60/EÜ ja 2008/105/EÜ seoses</p>

			veepoliitika valdkonna prioriteetsete ainetega {SEC(2011) 1546 final} {SEC(2011) 1547 final}{2011/0429/COD).
D9	Saasteainete tase, arv ja sagedus	Saasteainete kontsentratsioonid kalades ja mereandides ei ületa toiduohutuse seisukohast etteantud piirkontsentratsioone.	Anon., 2006. Euroopa Komisjoni määrus 19. detsember 2006, millega sätestatakse teatavate saasteainete piirnormid toiduainetes (2006/1881/EÜ) Anon., 2011. Euroopa Komisjoni määrus 2. detsember 2011, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 1881/2006 seoses dioksiinide, dioksiinitaoliste PCBde ja muude kui dioksiinitaoliste PCBde piirnormidega toiduainetes (2011/1259/EL)
D10	Mere- ja rannikukeskkonna prügi omadused	Mereprügi kogused minimaalsed.	Loodusdirektiivi art 6 lg 2
D10	Prügi mõju mereelustikule	Mereprügist põhjustatud kõrvalekalded mereelustiku seisundis ja elupaiga kvaliteedis on ebaolulised	Loodusdirektiivi art 6 lg 2
D11	Valjude, madala ja keskmise sagedusega impulsshelide jaotus ajas ja ruumis	Valjud, madala ja keskmise sagedusega impulsshelid ei põhjusta märkimisväärseid negatiivseid kõrvalekaldeid mereelustiku elupaiga kvaliteedis	Loodusdirektiivi art 6 lg 2
D11	Pidev madala sagedusega heli	Pidev madala sagedusega heli ei põhjusta märkimisväärseid negatiivseid kõrvalekaldeid mereelustiku elupaiga kvaliteedis	Loodusdirektiivi art 6 lg 2